

De Erfgoedmonitor

Home > Onderwerpen > Gemeentelijk erfgoedbeleid

Gemeentelijk erfgoedbeleid

Gemeenten spelen een centrale rol in de bescherming en instandhouding van gebouwd-, aangelegd- en archeologisch erfgoed. Naast de eventueel aanwezige rijksmonumenten en/of rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten kan de gemeente zelf ook monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten aanwijzen. Het gaat dan om monumenten en gezichten die niet van nationaal belang zijn, maar wel van regionaal of lokaal belang. De gemeenten formuleren beleid ten aanzien van de omgang met het bekende en te verwachten erfgoed. Dit beleid wordt vaak vastgelegd in erfgoedkaarten die als basis voor het bestemmingsplan kunnen dienen.

Bestemmingsplan en beheersverordening

In het bestemmingsplan, dat niet ouder mag zijn dan 10 jaar, dienen de gemeenten aan alle gronden in het gebied een bestemming toe te kennen. Gemeenten zijn verplicht bij het opstellen van hun bestemmingsplannen rekening te houden met cultuurhistorische waarden, waaronder bekende of verwachte archeologische waarden. Ook dient het bestemmingsplan regels te bevatten voor het gebruik van gronden en bouwwerken. In de verbeelding (een digitale kaart van het gebied) wordt met kleurvakken aangeduid wat de bestemming van bepaalde gebieden is. De regels en de verbeelding zijn het juridisch bindende deel van het bestemmingsplan. In de beperktere beheersverordening worden bestaande situaties vastgelegd.

Monumentencommissie

Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor zowel het verlenen van omgevingsvergunningen bij het wijzigen van rijksmonumenten, evenals voor toezicht en handhaving op de verleende vergunning. De monumentencommissie adviseert de gemeente bij vergunningaanvragen. Ook kan de commissie adviseren bij de aanwijzing van gemeentelijke monumenten. Verder geeft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) de gemeente de mogelijkheid om met het oog op archeologie voorschriften te verbinden aan een aantal activiteiten waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, zoals voor bouw-, aanleg- of sloopwerkzaamheden.

Archeologische dienst

Een aantal gemeenten heeft een eigen archeologische dienst. Deze dienst adviseert beleidsmakers bij het vastleggen van het gemeentelijke archeologische beleid en voert archeologisch onderzoek uit (of laat uitvoeren). Maar er zijn ook gemeenten die op het gebied van archeologie samenwerken, bijvoorbeeld door instelling van een regio-archeoloog.

Omgevingsdienst

Gemeenten kunnen ervoor kiezen hun erfgoedtaken onder te brengen bij een omgevingsdienst. Dit kan alleen als de desbetreffende omgevingsdienst ook daadwerkelijk erfgoed in portefeuille heeft. Er zijn 28 regionale omgevingsdiensten. Ze verlenen vergunningen, houden toezicht en handhaven. Daarnaast kunnen gemeenten ondersteund worden door provinciale steunpunten die hulp bieden bij het formuleren en uitvoeren van cultuurhistorisch beleid.

Indicatoren bij dit onderwerp

[Erfgoedkaarten - aantal per provincie en gemeente](#)

Tussen 2014 en 2016 steeg het aantal erfgoedkaarten bij de meeste gemeenten licht of bleef gelijk. In Noord-Holland en Zuid-Holland daalde het totaal aantal gemeentelijke erfgoedkaarten. De meeste kaarten betreffen bekende- en verwachte archeologische waarden. Kaarten met historische stedenbouw zijn beperkt aanwezig.

[Vergunningvrij bouwen – begrijpelijkheid van de regelgeving](#)

Voor 62% van de responsgroep (168 van de 335 aangeschreven gemeenten) is het duidelijk welke activiteiten wel en niet vergunningplichtig zijn. Het vergunningvrij bouwen bij, in, op of aan een rijksmonument voor zover het onderdelen betreft zonder monumentale waarde, vindt 67% onvoldoende begrijpelijk.

Vergunningvrij bouwen – bestuurlijke lasten

Volgens 55% van de 168 responderende gemeenten is het aantal vergunningaanvragen sinds de invoer van vergunningvrije activiteiten gelijk gebleven. Ook de bestuurlijke lasten met betrekking tot vergunningverlening zijn volgens de meerderheid gelijk gebleven (54%). Volgens 44% zijn de bestuurlijke lasten met betrekking tot toezicht en handhaving onveranderd.

Vergunningvrij bouwen – effect op rijksmonumenten

61% van de responderende (168 van de 335 aangeschreven) gemeenten constateert één of meerdere keren per jaar dat er ten onrechte geen vergunning is aangevraagd voor werkzaamheden aan een rijksmonument. Respectievelijk 63% en 58% vindt dat sinds de invoering van vergunningvrije activiteiten de technische staat en cultuurhistorische waarden van rijksmonumenten gelijk zijn gebleven.

Vergunningvrij bouwen – inzicht en contactmomenten

57% van de 168 responderende gemeenten zegt dat het zicht van gemeenten op de inhoud en uitvoering van activiteiten sinds de invoering van vergunningvrije activiteiten gelijk is gebleven. 61% denkt dat ook het aantal contactmomenten met monumenteigenaren niet is veranderd.